

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö vientivetoista työmarkkinamallia ja sovittelujärjestelmän kehittämistä koskevista hallitusohjelmakirjauksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne Suomen työmarkkinamallin kehittämisestä.

Suomen työmarkkinamallin tulisi palkanmuodostuksen osalta perustua kansainväliselle kilpailulle alttiin vientisektorin kantokykyyn. Johtoa tämän toteuttamiseen löytyy erityisesti Ruotsista. Mallin kehittämisen tulee olla työmarkkinaosapuolten vastuulla.

2. Näkemyksenne hallitusohjelmakirjauksesta, jonka mukaan: ”Laissa työriitojen sovittelusta säädetään, että palkantarkastusten yleistä linjaa ei voida ylittää valtakunnansovittelijan toimistosta tai sovittelulautakunnan toimesta annettavalla sovintoehdotuksella”.

Palkanmuodostusmallin määrittäminen lainsäädännöllä ei ole toimiva ratkaisu. Valtakunnansovittelija on toteuttanut ja toteuttaa kirjauksen mukaista linjaa jo nyt.

2 a). Millä tavoin vientivetoisessa mallissa voitaisiin kohdentaa palkankorotuksia sellaisille aloille tai sellaisiin tehtäviin, joissa on palkkauksen kehittämistarpeita?

Ruotsin kokemusten perusteella erityisesti julkisella sektorilla voidaan enenevästi käyttää paikallisen sopimisen mahdollisuuksia. Muutoinkin eri alojen erityistarpeita voitaisiin hoitaa sopijaosapuolten ja laajemminkin työmarkkinaosapuolten yhteisillä pelisäännöillä.

3. Millaisessa menettelyssä työmarkkinaosapuolten yhteistä hyväksyntää nauttiva työmarkkinamalli olisi mahdollista valmistella?

Sitoutumisen ja toimeenpanon kannalta on välttämätöntä, että työmarkkinaosapuolet valmistelevat mallin keskinäisissä neuvotteluissa.

4. Onko työriitojen sovittelusta annettuun lakiin perustuvaa vapaaehtoista sovittelua tarpeellista kehittää? Voidaanko lakisääteisen sovittelujärjestelmän rinnalla kehittää liittojen keskinäistä sovittelujärjestelmää esimerkiksi työehtosopimusten rajariitojen ratkaisemiseksi (keskusjärjestöjen välinen/sisäinen konsiliaatio, vrt. vastaava menettely Ruotsissa)?

Edelleen Ruotsin kokemusten pohjalta tulisi kehittää työehtosopimusosapuolten omia sovittelu- ja riidanratkaisumenettelyjä. Tämä olisi omiaan keventämään valtakunnansovittelijan työtaakkaa.

Samoin rajariitojen ratkaisumenettelyissä tulisi järjestöjen omin toimin löytää uusia malleja. Konsiliaatio on yksi vaihtoehto.

5. Näkemyksenne työriitojen sovitteluinstituutioon kuuluvien toimijoiden (valtakunnansovittelija, sivutoimiset sovittelijat, sovittelulautakunta) merkityksestä ja roolista neuvotteluratkaisuun pääsemisessä ja työrauhan ylläpitämisessä. Kuinka lakisääteinen vientimalli vaikuttaisi sovitteluinstituution rooliin työmarkkinoiden toimivuuden edistämisessä ja työriitojen sovittelussa?

Työriitojen sovitteluinstituutiolla on vakiintunut merkitys ja rooli. Järjestelmän perusteet ovat kestäviä ja ovat joustavuudessaan mahdollistaneet tarpeelliset menettelytavat eri tilanteissa. Lakisääteinen vientimalli saattaisi heikentää sovittelujärjestelmän toimintaedellytyksiä, kun osapuolten luottamus siihen heikkenisi.

6. Tulisiko sovittelun tueksi ja työmarkkinajärjestöjen yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi edistää toimenpiteitä, joilla tuotetaan objektiivista tietoa työmarkkinoista, makrotaloudellisesta kehityksestä ja toimialakohtaisista olosuhteista? Jos kyllä, mitä nämä toimenpiteet voisivat olla?

Tämä olisi tervetullut uudistus. Työmarkkinaosapuolet toteuttavat tämän tyyppistä toimintaa jo nyt eri muodoin, mutta olisi hyvä kehittää yhteinen toimintamalli ja resurssoida se tarkoituksenmukaisella tavalla. Tässä tarvittaisiin myös keskusjärjestöjen mukanaoloa.

7. Muut mahdolliset kommentit.

-

Ahtela Jukka
Valtakunnansovittelijan toimisto - Valtakunnansovittelijan sijainen,
sivutoiminen sovittelija